



Tecknat porträtt av Heinrich Köhler (1881–1945)  
som ung handlare i Paris 1904.

# Expert på hela världen

av Ørn Gramh

*Frimärkshandelns och filatelins historia i Tyskland kan inte skrivas utan att man nämner Heinrich Köhler. Han grundade 1913 ett företag i Berlin, som än idag är ett av de ledande i branschen.*

## Heinrich Köhler

**H**einrich Köhler föddes i Darmstadt i Tyskland den 24 mars 1881. Efter avslutad skolgång fick han en kort tid anställning hos den kände frimärkshandlaren August Drahn i Köln. Drahn upptäckte snabbt att denne unge man hade filatelistiska talanger som vida översteg den medelmåttlige samlarens, och tidvis fick Köhler leda hela företaget i Köln.

### Grävde guld i Nicaragua

I sin ungdom reste Heinrich Köhler en hel del runt om i världen, och studerade bland annat i Italien, England och USA. När han 1901 befann sig i Nordamerika bestämde han sig för att resa till en farbror

som höll till i Nicaragua, där han grävde guld. Meningen var nog att Heinrich skulle ta över gruvrörelsen, men ödet ville anorlunda.

Heinrich återvände till Europa, och orsaken till att hans guldgrävarkarriär avslutades nästan lika snabbt som den börjat, var förmodligen en kvinna vid namn Anna, som senare blev hans fru.

### Guld av papperslappar

År 1904 återfinns vi Heinrich Köhler i Paris, där den kände frimärkshandlaren Louis Gilbert hade sin firma. Detta år inledde Köhler och Gilbert ett samarbete, och firman Gilbert & Köhler på Rue le Peletier i Paris blev snabbt ett centrum

för den seriösa filatelin i Europa.

Firmans ägare var båda oerhört kunniga, och hade kontakter över hela världen. De byggde på kort tid upp ett stort lager med sällsynt och värdefullt material.

Deras kunder var också av högsta rang, och nämns kan bankiren baron von Rothschild, juveleraren Agathon Fabergé och dessutom den verkliga storsamlaren, Philipp la Rénotière Ferrari.

### Auktioner i Paris

Med en ständigt växande kundkrets av samlare med mer än tillräckligt med pengar, ökade

*forts sid 6.*



*Ett berömt foto från auktionslokalen där Köhlers första Berlinauktion ägde rum, och som fanns i tidningen "Berliner Briefmarken Zeitung" nummer 9 år 1913. Stående framme vid podiet står Köhler själv som auktionär.*

*forts från sid 4.*

också efterfrågan på de bästa objekten. Den logiska åtgärden för att styra "prisgaloppen" på dessa objekt, var att arrangera auktioner där den som betalade bäst fick köpa.

Den första auktionen arrangerades från den 2 till 4 juni 1908, och de två kompanjonerna arrangerade sammanlagt 38 auktioner i Paris innan samarbetet upphörde.

Bland det material som såldes hos Gilbert & Köhler fanns

Georg Kochs legendariska samling tyska stater som såldes för totalt 320 000 riksmark. I våra dagar motsvarar denna summa ett häpnadsväckande antal miljoner.

### **Auktioner i Berlin**

År 1912 var det politiska klimatet för en tysk i Paris inte särskilt bra, och många var rädda för att det skulle bli krig. Köhler beslutade därför att resa tillbaka till sitt hemland, och den 13 april 1913 öppnade firma Heinrich Köhler en affär

på Friedrichstrasse 166 i Berlin.

Det hade tidigare arrangerats frimärksauktioner i Berlin, men efter 1903 hade inga sådana försäljningar ägt rum i staden. Därför blev det både ett socialt och filatelistiskt evenemang när Köhler, endast 10 dagar efter att ha öppnat affären, arrangerade sin första auktion här.

Den ägde rum i Künstlerhaus på Bellevuestrasse. Pressen var självfallet på plats, och där fanns också många andra

*Künstlerhaus på Bellevuestrasse nr. 3 där Köhler arrangerade sin första Berlinauktion.*



*Heinrich Köhler på sitt kontor på Friedrichstrasse 166 i Berlin.*

nyfikna. Men lyckligtvis också väl bemedlade köpare, och auktionen blev en stor framgång. Mer än 5 000 märken uppdelade på 1 010 objekt nummer ropades ut, och det mesta såldes till priser som man dittills bara kunnat drömma om. Ett Vineta-provisorium såldes för 190 riksmark och ett lyxexemplar av Sachsens röda trea klubbadades bort för 400 riksmark.

På de efterföljande auktionerna styckade Köhler ut en lång rad av den tidens bästa samlingar, däribland den fantastiska finska "Heinola-samlingen", som såldes på den 50:e Köhlerauktionen den 21 november 1927.

### Personliga vänner

Köhler hade ett mycket gott namn i branschen, vilket bland annat berodde på en skicklig och hederlig marknadsföring. Företagets auktionskataloger var bland de första som innehöll fotografier av objekten, och beskrivningarna var alltid noggranna och objektiva. På så sätt byggdes ett oerhört gott förtroende upp, och auktionsresultaten hos Köhler blev en "prisbarometer" för frimärkshandeln i stora delar av världen.

Många av Köhlers kunder kom också att bli hans personliga vänner. En hel del fick även värdefull hjälp med att bygga upp sina samlingar, inklusive några av den tidens största samlare som till exempel Maurice Burrus, Arthur Hind, Alfred Lichtenstein, Alfred Caspary, Alfred Weinberger, kung George V av England och kung Carol II av Rumänien, som alla fick god hjälp med sina samlingar av Köhler.

### Inflationsproblem

Köhler såg även till att tillvarata sina kunders ekonomiska intressen. När inflationen drabbade Tyskland på allvar under åren 1921–1923, och den tyska valutan föll som en sten, var den gode vännen konsul Alfred



Weinberger där, och hjälpte till med de ekonomiska transaktionerna för att överföra bolaget till utlandet. På den tiden förlade Köhler många av sina auktioner till Prag, och kunde på så sätt hjälpa kunderna så de inte förlorade pengar.

### Intyg och avslöjande

Heinrich Köhlers arbete med frimärken och filateli blev ett livslångt studium, som ledde till att han blev en erkänd expert på all världens frimärken. Han anlätades också för att skriva intyg inom alla samlarområden, och ett intyg från Köhler accepterades alltid som den bästa garantin. Köhler utarbetade även ett speciellt system för expertisering och intygsskrivande, som användes i stora delar av världen långt efter hans död.

Som frimärksexpert avslöjade Köhler många förfalskningar, och ett fall rörde frimärkshandlaren Rudolf Siegel i Berlin, som hade ett mycket gott namn internationellt. Hans förfalskningar av gamla sällsynta tyska stämplarna är mycket farliga, och vi har förmodli-

gen än idag inte full översikt över hans verksamhet. Det var genom Köhlers granskningar som Rudolf Siegel kunde avslöjas, och han blev fast 1926. Hela saken tystades emellertid effektivt ned, då man var rädd för en än större skandal om saken fick full offentlighet.

### Forskning och klubbar

Under Köhlers glansdagar i den tyska huvudstaden blomnade frimärksintresset och klubbverksamheten. Köhler var med på alla hörn, och han var dessutom korresponderande medlem i en lång rad frimärks-

*forts sid 8.*

*Heinrich Köhler (vid pilen) vid utställningen i Paris 1937 tillsammans med bland andra Emilio Diena (framför till höger) och utställningens president Langlois (framför i mitten).*





*Bayerns första frimärke i ett 12-block med arkmarginal som innehåller ett märke i tête-bêche-position. Sålts hos Heinrich Köhler under den sista halvdel av 1980-talet för DEM 600.000,-.*

forts från sid 7.

klubbar i utlandet. Han forskade noggrant och publicerade en lång rad forskningsresultat, bland annat i sin egen frimärkstidning "Köhlers Philatelistisches Magazin" som utkom mellan 1925 och 1936, dock endast med totalt 11 nummer.

Köhler fungerade som domare

re vid flera frimärksutställningar. Redan på den tiden kände man till fall där frimärkshandlare som var domare, gav de högsta priserna till de egna kunderna. Som domare fick emellertid Köhler beröm för sin objektivitet.

### Rullan, arkiv och nytt krig

Som andre tysk fick Heinrich

Köhler skriva på "rullan" 1932, och det sägs att han inte hade några problem med att hålla sitt tacktal på engelska utan manuskrift.

Han byggde också upp ett arkiv med uppgifter om auktionsresultat, tekniska uppgifter och om frimärkshandeln, som fortfarande existerar hos företaget Heinrich Köhler i Wiesbaden, och som sägs användas flitigt av de anställda.

När nationalsocialismen tog över i Tyskland drabbade detta Heinrich Köhler hårt. Många goda vänner och kunder blev tvungna att lämna Tyskland, och de internationella kunderna höll sig borta från auktionerna. Ändå lyckades Köhler att arrangera auktioner, till och med under ett par av de första krigsåren under andra världskriget.

När han slutade med auktioner hade han hunnit arrangera 116 stycken i Berlin.

Han överlevde Berlins fall i slutet av kriget, men dog den 22 juni 1945.

### En annan historia

Heinrichs fru Anna Köhler, som hade börjat sitt äktenskap med en guldgrävare hemkommen från Nicaragua, satt slutligen som änka med ett mycket värenomerat frimärksföretag, och redan 1946 återupptog hon auktionsverksamheten.

När lokalerna på Friedrichstrasse konfiskerades 1948, flyttade hon företaget till Wiesbaden. Den första auktionen här var Köhlerauktion nummer 124, och arrangerades den 19 maj 1949.

Senare tog dottern Henriette Köhler-Grosse över rörelsen, men det är en annan historia. □

*Så här vackert kan ett brev från Lübeck vara. Oerhört sällsynt och ett av de viktigaste breven i tysk posthistoria överhuvudtaget. Sålts hos Köhler 1987 för DEM 800.000,-.*

